

BULA »AD DECOREM« PAPE NIKOLE V. (1447.)¹

Lujko MARGETIĆ, Rijeka

Autor daje novo čitanje bule pape Nikole V., izdane u povodu osnutka franjevačkog samostana na Košljunu, ispravljajući neke tiskarske i ostale pogreške do kojih je došlo u dosad najboljem objavljenom tekstu (G. Štokalo). Ujedno predlaže i svoj prijevod na hrvatski. Konačno, autor raspravlja i o pitanju datacije i dolazi do zaključka da je dokument najvjerojatnije izdan 29. 4. 1447.

I. UVOD

Bula pape Nikole V. iz 1447. godine, kojom on daje suglasnost osnivanju franjevačkog samostana na Košljunu, dobila je svoje mjesto u stručnom tisku, npr. u Brusića,² Štefanića,³ Ostojića,⁴ Velnića,⁵ Klenu⁶ i drugih, a Štokalo⁷ joj je posvetio čitav članak. Štokalov rad je dosad najbolje obradio tu bulu koja za povijest franjevačkog samostana na Košljunu ima neizmjerljivo značenje i koja je i inače važna za bolje upoznavanje hrvatske, osobito crkvene, povijesti sredinom XV. stoljeća. Štokalo je predložio svoje čitanje dokumenta i prijevod. Njegovo je čitanje dosad najbolje, to više što je u bilješkama upotrijebio Wadingov tekst koji odudara od teksta dokumenta sačuvanog u izvorniku, i to osobito u arengi i završnim klauzulama. U objavljenom Štokalovu čitanju potkralo se više pogrešaka, od kojih je većina (ili možda i sve?) najvjerojatnije

¹ I ovom se prigodom toplo zahvaljujem o. Ivanu Peranu koji mi je stavio na raspolaganje fotografiju bule i dr. Petru Strčiću na korisnim savjetima.

² V. BRUSIĆ: *Benediktinska opatija na Košljunu*, Bogoslovska smotra XX., 1932., 247–258

³ V. ŠTEFANIĆ: *Opatija Sv. Lucije u Baški i drugi benediktinski samostani na Krku*, Croatia Sacra 11 i 12, Zagreb, 1936., 1–86, osobito 24–27

⁴ I. OSTOJIĆ: *Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima*, sv. III., Benediktinci u Dalmaciji, Split, 1964., 182–185

⁵ T. VELNIĆ: *Košljun kod Punta na otoku Krku*, Đakovo, 1966., 38–39 i 51–53

⁶ D. KLEN: *Arhivska grada u samostanu franjevaca u Košljunu*, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, Rijeka, 1973., 324

⁷ G. ŠTOKALO: *Bula »Ad decorem« pape Nikole V. (1447–1455)*, Croatia Christiana Periodica V. (1981.)

posljedica nedovoljno pozornog rada u tiskari, uključujući i korekturu. Zbog toga predlažemo naše čitanje. Što se pak tiče Štokalova prijevoda, on je nesumnjivo puno bolji od Velnićeve, ali se ipak u nekim manjim i većim pojedinostima ne slažemo. Konačno, predlažemo i neke raščlambe teksta dokumenta, u nadi da će one potaknuti diskusiju.

II. TEKST I PRIJEVOD

1. Tekst

Nicolaus episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo Veglensi salutem et apostolicam benedictionem. Ad decorem sacre religionis ut illius ubilibet dilatentur / salutare fecundius propagine apostolice meditationis diffusius dirigentes intuitum singulorum sub regulari observantia altissimo famulantium supplicibus illis presertim per que ipsorum statui et indemnitatibus consulitur votis annuimus gratiose. Sane pro parte dilectorum filiorum⁸ nobilium virorum Martini et Johannis dictorum de Frangapanibus Comitum de Vegle Sene et Modruse nobis super exhibita petitio continebat, quod olim ipsi recensentes quod Monasterium beate Marie de Castilione⁹ ordinis sancti Benedicti tue dioceseos post obitum quondam Dominici illius abbatis per multos Annos extra Romanam Curiam defuncti vacaverat, ac monachis et personis caruerat, ac per laicos detentum et de facto occu¹⁰ patum fuerat, duos fratres ordinis Minorum fratrum ad illius, ne ad totalem deveniret ruinam regimen et conservationem deputarunt. Et sicut eadem petitio subiungebat, ipsi Comites affectent, quod in dicto Monasterio propter¹¹ illius fructuum et proventuum qui vigintiquatuor florenorum auri de Camera valorem annum secundum communem extimationem non excedunt, sancti Benedicti supprimatur et de observantia Minorum ordines huius¹² modi perpetuo creetur et erigatur, pro parte dictorum Comitum nobis fuit humiliter supplicatum ut super hijs oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque qui de premissis certam notitiam non habemus huius¹³ modi supplicationibus inclinati fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus super premissis omnibus et singulis eorumque circumstantijs universis auctoritate n(ost)ra te diligenter informes et si per informationem huiusmodi¹⁴ ita esse inveneris, sancti Bendicti in eodem Monasterio ac illius abbatialem dignitatem eadem auctoritate penitus supprimas ac extinguas, ac fratrum Minorum de

⁸ I. OSTOJIĆ: *Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima*, sv. III., Benediktinci u Dalmaciji, Split, 1964., 182–185

⁹ T. VELNIĆ: *Košljun kod Punta na otoku Krku*, Đakovo, 1966., 38–39 i 51–53

¹⁰ D. KLEN: *Arhivska grada u samostanu franjevacu u Košljumu*, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, Rijeka, 1973., 324

¹¹ G. ŠTOKALO: *Bula »Ad decorem« pape Nikole V. (1447–1455.)*, *Croatica Christiana Periodica* V. (1981.) 8, 127–134

¹² V. ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 27

¹³ I. OSTOJIĆ: *n. dj.*, 182

¹⁴ D. KLEN: *n. dj.*, 324

observantia ordines huiusmodi crees, erigas et instituas¹⁵ necnon ipsius Monasterij bona plus offerenti vel offerentibus adhibitis debitis circa hoc cautelis et solennitatibus vendas, et provenientia exinde precium et pecunias in reparationem et restorationem structurarum¹⁶ et edificiorum ecclesie dicti Monasterij et alias in illius ac fratrum inibi pro tempore degentium utilitatem convertas integre et exponas ac alias facias, disponas, ordines et exequaris omnia et singula que in premissis et¹⁷ circa ea necessaria fuerint seu etiam quomodolibet oportuna super quibus omnibus et singulis plenam et liberam tibi tenore presentium concedimus facultatem. Et insuper si suppressionem, extinctionem, creationem, ere¹⁸ ctionem et institutionem predictas fieri contigerit, universis et singulis fratribus quos in domo ipsius Monasterij pro tempore reficere contigerit, ut omnibus privilegijs indulgentijs, libertatibus et exemptionibus prefato¹⁹ ordini fratrum Minorum et ipsius domibus ac personis per sedem predictam vel alias quomodolibet generaliter concessis uti et gaudere et licite valeant eadem auctoritate indulgemus per presentes non obstante²⁰ felicitis recordationis Bonifacij papae viij predecesoris nostri prohibente ne fratres ordinum mendicantium in aliqua civitate villa vel castro vel alio quovis loco ad inhabitandum quascunque domos vel loca de novo recipere²¹ vel eatenus recepta mutare presumant absque sedis apostolice licentia speciali faciente plenam et expressam de prohibitione huiusmodi mentionem et alijs apostolicis constitutionibus ceterisque contrarijs quibuscumque.²²

Datum Rome apud Sanctumpetrum Anno Incarnationis dominice Millesimoquadringesimoquadragesimo septimo tertio Kalendas Martij.²³

Pontificatus nostri Anno primo.

2. Razlike prema Štokalovu tekstu

- 1 dilatentur] om.; fecundius] secundius
- 2 que] que(m); indemnitatibus] idemnitatibus
- 3 de Frangapanibus] Frangapanibus
- 4 dioceseos] dioc(esis)
- 5 deveniret] devenerit; petitio] petio
- 6 fructuum] fructum; Vigintiquatuor] Viginntiquatuor
- 7 florenorum] forenorum; observantia] opservantia

¹⁵ G. ŠTOKALO: *n. dj.*, 133

¹⁶ Prema ispravi koja se čuva u arhivu košljunskog samostana. Vidi D. KLEN, *n. dj.*, 324

¹⁷ Š. LJUBIĆ: *Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke republike*, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium IX., 1890., 110 (16. V. 1438.)

¹⁸ V. ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 26–27

¹⁹ *N. dj.*, 19

²⁰ *N. dj.*, 27. Slično i T. VELNIĆ, *n. dj.*, 38

²¹ G. ŠTOKALO: *n. dj.*, 132

²² V. ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 33

²³ *N. dj.*

- 9 observantia] opservantia
 10 solennitatibus] solemnitatibus; pecunias] pecuniss
 12 necessaria] neccessaria; liberam] libarem; concedimus] concedimus; extinctio-
 nem] extintionem
 13 reficere] nesidere
 14 Non obstante] Non obstatene
 15 mendicantium] mandicantium; quascunque] quascumque
 16 alijs] allijs; Constitutionibus] Conctitutionibus

3. Prijevod

Nikola biskup, sluga slugu Božjih, časnom bratu biskupu krčkome pozdrav i apostolski blagoslov. Na čast svete vjere – da bi se njezine spasonosne mladice što plodnije proširile – upućujući što šire smjer apostolske misli, rado dajemo suglasnost na ponizne molbe pojedinaca koji služe Višnjem redovničkom stegom – i to na one (molbe) kojima se pomaže njihovu položaju i sigurnosti.^{a1} Doista, u nedavno podnesenoj nam molbi ljubljenih sinova, plemenitih muževa Martina i Ivana, zvanih Frankapani, knezova Krka, Senja i Modruša pisalo je da su nekoč^{b1} – uzevši u obzir da je samostan blažene Marije na Košljunu reda svetoga Benedikta u tvojoj biskupiji nakon smrti pokojnoga Dominika, njegova opata, kroz mnogo godina, koji je umro izvan rimske kurije,^{c1} ostao bez opata i da je bio bez redovnika i (drugih) osoba te da su ga svjetovnjaci držali, a zapravo okupirali – odaslali dva redovnika reda Male braće da njime upravljaju i čuvaju (ga), da ne bi bio potpuno uništen i, kao što je u toj molbi pridodano, ti knezovi žele da se u tom samostanu, zbog toga što njegovi plodovi i prihodi ne premašuju vrijednost od 24 zlatna florena godišnje po općoj procjeni, ukine red svetoga Benedikta i trajno uspostavi i podigne red Male braće od opsluživanja. Rečeni su nas knezovi ponizno zamolili da bismo o tome apostolskom dobrohotnošću na prikladan način donijeli odluku. Stoga, kako o rečenom nemamo pouzdane vijesti, (a) skloni smo takvim molbama, naređujemo (ovim) apostolskim pismom tebi kao bratu, da se na osnovi naše ovlasti marljivo raspitaš o svemu naprijed rečenom općenito i u pojedinostima kao i o svim tim okolnostima i ako nakon ispitivanja utvrdiš da je to tako, istom ovlasti potpuno ukineš i ugasiš (red) svetoga Benedikta i njegovu čast opata i uspostaviš, podigneš i osnuješ red Male braće od opsluživanja i usto prodaš samostanska dobra najboljem ponuđaču ili ponuđačima, s time da se pri tome poslužiš dužnim osiguranjima i formalnostima te da ono što tako postigneš, cijenu i novac u cijelosti uporabiš i utrošiš za popravak i obnovu građevina i zgrada crkve toga samostana i drugdje na njezinu korist i braće koja će tamo boraviti te da i drugo učiniš, odrediš i rasporediš općenito i pojedinačno što je u navedenom i u svezi s time nužno, a i na bilo koji način prikladno pa o svemu tome i o pojedinostima dajemo ti ovime punu i neograničenu ovlast. Povrh toga, ako dođe do spomenutih ukinuća, gašenja, stvaranja, uspostave i uređivanja, odobravamo ovime istom ovlašću svima i pojedinim redovnicima koji će boraviti u kući toga samostana da se slobodno i zakonito služe i uživaju svim povlasticama, oprostima, slobodama i izuzećima koja su tom redu Male braće i njegovim kućama i osobama po rečenom sjedištu^{d1} ili na bilo koji drugi

način općenito podijeljena – i to bez obzira na zabranu našega prethodnika sretnog spomena pape Bonifacija VIII. da se braća prosjačkih redova drznu nanovo prihvatiti u nekoj općini, selu ili gradiću, ili u bilo kojem mjestu bilo kakve kuće ili mjesta za stanovanje, odnosno mijenjati već jednom prihvaćene bez posebna odobrenja apostolske stolice koja govori na pun i izričit način o toj zabrani (kao) i (bez obzira) na bilo koje ostale apostolske uredbe koje su u suprotnosti s time.⁶¹ Dano u Rimu kod Svetoga Petra godine Gospodnjega utjelovljenja 1447., tri dana pred ožujkim Kalendama, prve godine naše papinske vlasti.

4. Štokalov prijevod nekih ulomaka

a1 Na diku svete vjere usmjerujući pogled apostolskog razmišljanja, da bi se njene spasonosne mladice još plodonosnije i prostornije proširile posvuda pod vodstvom pojedinaca koji pod redovničkom stegom služe Svevišnjemu, blagonaklono pristajemo posebno na one molbene želje kojima se osigurava stanje i napredak istih.

b1 sadrži ono što su oni već razvidili,

c1 poslije smrti njegova bivšeg opata Dominika, koji je umro izvan rimske kurije, ostao više godina bez opata,

d1 općenito udijeljenim od spomenute (apostolske) stolice,

e1 kad cjelovito i izričito spomenusmo ovu zabranu, (ne priječe) ni druge apostolske uredbe niti bilo što drugo što bi se ovome protivilo.

III. NEKOLIKO RAŠČLAMBA

1. Wading je upozorio na to da je bula datirana s 27. 2. 1447. godine, tj. u vrijeme sedisvakancije papinske stolice, jer je Eugen IV. umro 23. 2. 1447. (u Firenci), a Nikola V. izabran tek 6. 3. 1447. (posvećen 19. 3.). Zbog toga je Wading datirao ispravu s 1448. Unatoč tome, u stručnoj se literaturi i dalje uzimalo 1447. godinu kao godinu izdanja, npr. Štefanić, Ostojić,²⁴ Velnić,²⁵ Klen.²⁶ Štokalo se jedini priključio Wadingu.²⁷ Pitanje zaslužuje da se ponovno o njemu govori.

Bula je nesumnjivo prepisana u čistopis i u Vatikanske registre na osnovi nekog predložka, jer je posve nezamislivo da bi se pisala izravno u registre i u čistopis dokumenta. Usporedba registra i izvornika bule upućuje na to da je uporabljeni predložak sadržavao u vrlo skraćenom obliku početne i završne formule, koje su zbog razlike namjene registra i izvornika dokumenta različito uporabljene. U registru je završna rečenica (prije datacije) dana samo u skraćenom obliku za koji je sastavljač dokumenta uporabio cijelu formulaciju. Naime, u registru stoji: »non opst. etc. quibuscumque«, a u izvorniku je formula u cijelosti prepisana, očito iz pomoćne knjige

²⁴ V. ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 27

²⁵ I. OSTOJIĆ: *n. dj.*, 182

²⁶ D. KLEN: *n. dj.*, 324

²⁷ G. ŠTOKALO: *n. dj.*, 133

formula. Još je zanimljiviji način sastavljanja arenge. U registru je ona sastavljena skraćeno, a u izvorniku puno opširnije. Kako to objasniti? U predlošku je očito pisalo: »ad decorem sacre etc. annuimus gratiose« pa je to upisivač u registar shvatio kao upućivanje na formulu arenge u pomoćnoj knjizi, potražio je i onda prepisao. Ali – ona je različita od arenge koju je uporabio sastavljač izvornika. Taj je također potražio u abecednom popisu arenga onu koja počinje i završava s tim riječima i – našao ju je, samo što je prepisao drugu formulu, koja je započinjala i završavala istim riječima, ali je »rječitija« i »uzvišenija«. Koja je formulacija točnija? Rekli bismo – obje! Ona druga koja je našla mjesto u dokumentu više odgovara buli koja se upućuje krčkom biskupu u doista važnoj stvari (ukidanje benediktinskog i osnivanje franjevačkog samostana) pa je sastavljač dokumenta s pravom pretpostavljao da je sastavljač predložka želio svečaniju formulu. Upisivač u registar uzeo je opet, s pravom, onu kraću.

Što se pak tiče datiranja, ono je u registru zapisano rimskim brojkama. U predlošku je sigurno stajalo upravo tako. Naprotiv, u dokumentu su sve te brojke napisane slovima.

Wadingov prijedlog da se problem riješi tako da se uzme 1448. godina ima neugodnu stranu, jer je u dokumentu napisano »septimo«, pa ako uzmemo u obzir da u registru stoji MCCCCXLVII, nemoguće je pretpostaviti da su i prepisivač u registar i sastavljač dokumenta krivo pročitali godinu. Ali, s druge strane, ta je datacija dokumenta i registra (27. 2. 1447.) jednostavno nemoguća, jer toga dana još nije bio izabran novi papa. Iz toga slijedi da smo prisiljeni tražiti neko drugo objašnjenje, tj. takvo koje pretpostavlja neki element u predlošku koji su mogli krivo razumjeti i prepisivač dokumenta i upisivač u registar. Nije li možda u predlošku pisalo: MCCCCXLVII, III. Kal. M. a. I i da su onaj M. prepisivač i sastavljač oba razumjeli kao »Martii«, umjesto ispravno Maii, tj. 29. 4. 1447. Tako bi se sve dobro složilo. Nezgodno je pritom ostalo to što su se oba pisca zabunila na isti način. Kako to da se bar jedan od njih nije sjetio da Nikola V. nije mogao izdati dokument u vrijeme sedisvakancije? Ali, tako se s jedne strane izbjegava nemogućnost datacije dokumenta i registra, s druge ne dira u godinu 1447. koja je u dokumentu čak napisana slovima, a s treće daje jednostavno i prihvatljivo tumačenje za onaj »Martius«. Postojala bi, teorijski, i treća mogućnost, naime da je dokument krivotvoren. Ali, tko ga je i zašto upisao u registar i kako je na njemu papin pečat? Dakle, i ta mogućnost otpada. Ukratko, naša se teza čini, da se najopreznije izrazimo, najmanje lošom.

2. U dokumentu se navodi kako su se papi »nedavno« (nuper) pismom obratili knezovi Martin i Stjepan. U tom pismu, nastavlja papa, knezovi kažu da su »nekoć« (olim) poslali na Košljun dva fratra da oni upravljaju benediktinskim samostanom, i to zato što su nakon smrti posljednjeg opata Dominika svjetovnjaci okupirali taj samostan u kojem više nije bilo ni opata ni redovnika ni (drugih) ljudi.

I Velnić i Štokalo ne prevode taj »olim«. Velnić umjesto njega dodaje: »dobro«. Ali taj »olim« nije nevažan. Time kao da se na neki način opravdava postupak i krčkih knezova i pape. Kako su krčki knezovi već »odavno« poslali fratre da bi sačuvali samostan od propadanja, čitatelj dobiva dojam da papa daje sada, 1447. godine, pravnu potvrdu faktu stanju i dugotrajno faktučno franjevačko posjedovanje samostana pretvara u novu pravnu stvarnost, tj. u osnivanje franjevačkog samostana.

Zadnji spomen opata Dominika sačuvan je u dokumentu iz 1432. godine,²⁸ a već 1438. godine²⁹ Mlečani se zalažu za to da se u posjed samostana uvede kao komendatar don Lovru, inače priora sv. Petra de Casacalba. A nekoliko godina kasnije, 1440.,³⁰ komendatar je lješki biskup koji se obvezao papi da će mu u ime posjedovanja samostana plaćati 50 zlatnika i još ponešto. Godine 1444.³¹ košljunski se samostan, očito po papinoj odluci, »sjedinja« sa samostanom sv. Mihovila i obvezuje se da će u ime svojega posjedovanja košljunskog samostana plaćati uobičajene pristojbe (50 zlatnika itd.).

Dakle, još 1440. i 1444. košljunski je samostan u crkvenim rukama i o njegovu je upravljanju odlučila upravo rimska kurija, pa se nikako ne može reći da je u to doba košljunski samostan bio okupiran od svjetovnih osoba. Nije bio okupiran niti je bio u rukama svjetovnjaka. Molba krčkih knezova da se na Košljunu osnuje franjevački samostan upućena je papi vjerojatno u drugoj polovici 1446. godine (jer je papa izdao svoju bulu početkom 1447. godine), pa je nemoguće da krčki knezovi u 1448. godini govore o razdoblju nakon 1444. godine uz naznaku »olim« – nekoć. Iz toga slijedi da se taj »nekoć« nužno odnosi na vrijeme neposredno nakon 1432. godine, tj. odmah nakon smrti opata Dominika. U to je vrijeme došlo do borbe između utjecaja Frankapana s jedne i Mlečana s druge strane, pa su u toj borbi Frankapani poslali na Košljun dva franjevca, ali čini se da je konačno prevagnuo mletački utjecaj o kojem govori vijest iz 1438. godine. Predaleko bi nas odvelo detaljnije ispitivanje političkih okolnosti u Hrvatskoj nakon smrti Nikole IV. Frankapana 1432. godine, ali mislim da nema sumnje da je i sudbina benediktinskog samostana na Košljunu bila s njima usko povezana. U svakom slučaju, držimo da smo dokazali da ona dva franjevca koji su »nekoć« preuzeli upravljanje nad Košljunom nisu neposredni prethodnici osnivanja franjevačkog samostana 1447. godine, jer su oni mogli upravljati samostanom na Košljunu samo neko vrijeme između 1432. i 1438. godine, ali ne i kasnije. Zbog toga se ne možemo složiti sa Štefanićem po čijem mišljenju »god. 1447. nema ondje (tj. na Košljunu) više nikoga te su se stoga braća Martin i Ivan Frankapan našli ponukanima da ondje nastane dva franjevca opservanta.«³² I po Štokalovu mišljenju »su franjevci na Košljunu neprekidno od onog dana kad su dvojici braće Frankapani povjerali upravu itd.«³³ Bula Nikole V. želi stvoriti dojam da je nazočnost franjevaca na Košljunu već odavno zajamčena i da traje neprekidno – ali to bula ne kaže!

Naprotiv, nisu posve jasne riječi o opatu Dominiku »koji je umro izvan rimske kurije«. Velnić je to hrabro preveo: »a to u rimskoj kuriji odmah nije bilo poznato«. Štokalo se s pravom s time nije složio, ali nije iznio svoju interpretaciju. Štokalo prevodi: »(da je) poslije smrti njegova bivšeg opata Dominika, koji je umro izvan rimske kurije, ostao više

²⁸ Prema dokumentu koja se čuva u arhivu košljunskog samostana. Vidi D. KLEN: *n. dj.*, 324

²⁹ Š. LJUBIĆ: *Listine o odnosajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke republike*, Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium IX., 1890., 110 (16. V.1438.)

³⁰ ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 26–27

³¹ *N. dj.*, 19

³² *N. dj.*, 27. Slično i T. VELNIĆ: *n. dj.*, 38

³³ G. ŠTOKALO: *n. dj.*, 132

godina bez opata itd.« Ali, »per multos annos« odnosi se na vrijeme dok je Dominik još živio, a ne na vrijeme nakon njegove smrti: »abbatis per multos annos extra Romanam Curiam defuncti«. Ne znači li to, možda, da je Dominik bio mnogo godina neposlušan rimskoj kuriji? Ako je tako, onda se postavlja daljnje pitanje: u čemu se sastojala ta neposlušnost? Najvjerojatnije je posljednjih godina života velikoga Nikole IV. Frankapana, kada je on bio u osobitoj milosti pape, najprije Ivana XIII. (1410–1417.), a onda Martina V. (1417–1430.), Sveta Stolica željela osigurati Nikoli IV. veći utjecaj na košljunski samostan i time smanjiti mletački, a tome se Dominik žestoko odupro, i to tako žestoko da je »mnogo godina« ostao »izvan rimske kurije«.

U buli se nadalje ističe da su Frankapani u svojoj molbi dodali da žele, »quod (...) sancti Benedicti supprimatur«. Ovdje kao da nešto nedostaje, očito »ordo«. Štokalo zbog toga dodaje tu riječ u svojem prijevodu. A bula nastavlja da umjesto benediktinaca »de observantia fratrum Minorum ordines huiusmodi perpetuo creetur«. Zašto nominativ množine? Bilo bi normalno očekivati jedninu »ordo«. Tako prevodi Štokalo. A koje su obrazloženje Frankapani dali svojoj želji da se ukine benediktinski samostan? Oni, prema papinim riječima, kažu: »propter illius fructuum et proventuum qui viginti quatuor florenorum auri de camera valorem annuum secundum communem estimationem non excedunt«. Kako u buli izričito stoji »propter«, to bi, dakle, trebalo biti razlog molbi da se ukine benediktinski samostan – a ne npr. zauzimanje samostana od svjetovnjaka (koje se, uostalom, dogodilo između 1432. i 1438. godine, dakle oko 10 godina prije molbe). Ali, zašto benediktinski samostan na Košljunu nije 1444. godine pripojen krčkoj biskupiji, da bi joj povećao prihode, slično kao što se dogodilo sa samostanom sv. Mihovila 1450. godine? To, svakako, ne bi značilo ukidanje benediktinskog samostana na Košljunu, kao što, uostalom, ni 1450. godine samostan sv. Mihovila nije ukinut, jer 1457. godine papa ne donosi odluku o ponovnom osnivanju toga samostana već ga daje komendataru Ivanu de Sabellisu.³⁴

RIASSUNTO

La bolla »ad decorem« di papa Niccolò V del 1447

L'autore pubblica la bolla di papa Niccolò V del 1447 concernente la fondazione del monastero francescano di Cassione, correggendo alcuni errori tipografici ed altri, esistenti nella finora migliore pubblicazione, quella di G. Štokalo. Inoltre l'autore offre la sua traduzione in croato della bolla. Infine, l'autore discute sul problema della datazione della bolla ed arriva alla conclusione che essa era stata emessa probabilmente il 2 aprile 1447.

³⁴ V. ŠTEFANIĆ: *n. dj.*, 33